Īpaši atbalsta instrumenti Latvijas Goda ģimenēm – Trešā bērna politika

Imants Parādnieks,

Sadarbības platformas «Demogrāfisko lietu centrs» vadītājs

18.05.2017.

M.Kučinska vadītās valdības deklarācijas uzstādījums

94. Virzīsimies uz mērķtiecīgu "trešā bērna" politiku. Pakāpeniski palielināsim ģimenes valsts pabalstu tādā apmērā, kas veicinātu otrā un – īpaši – trešā un nākamā bērna dzimstību.

Programmas «Māras solis» uzstādījums

5. Ieviest un realizēt plašu “Trešā bērna” politiku. Programmai jābūt tādai, ka ģimenē ienākot trešajam bērnam – apziņa – paliks vieglāk. Rēķinot uz 1 mājsaimniecības locekli, situācija uzlabojas, pateicoties plašai atbalsta programmai, atlaidēm.

1. Ģimenes valsts pabalsts (ĢVP)

Šobrīd spēkā esošais regulējums Latvijā

- **Pabalsta apmērs mēnesī:**

  - par pirmo bērnu ģimenē **11,38 eiro***;*

  - par otro bērnu **22,76 eiro** - divas reizes lielāks kā par pirmo bērnu *(11,38 x 2);*

  - par trešo bērnu **34,14 eiro -** trīs reizes lielāks kā par pirmo bērnu *(11,38 x 3*);

  - par ceturto un nākamajiem bērniem **50,07 eiro -** 4,4 reizes lielāks kā par pirmo bērnu *(11,38 x 4,4*)

Esošā situācija

1.

1 (1.) + 2 (2.) + 3 (3.) = **ĢVP 68,3 eiro**

2.

1 (4.) + 2 (5.) + 3 (6.) = **ĢVP 150 eiro**

19+

Vai ir pareizi saņemt tik atšķirīgu atbalstu, kaut arī situācija rūpēs par bērniem abās ģimenēs ir identiska?

Polijas regulējums

- Jaunā Polijas valdības programma **«Ģimene 500+»** *(Rodzina 500 plus)*:

  -par katru **2. un nākamajiem bērniem** ikmēneša ģimenes pabalsts 500 PLN (120 eiro) apmērā līdz bērna 18 g.v.;

  -papildus ģimenes ar ikmēneša ienākumiem, zemākiem par 800 PLN (191 eiro) var saņemt pabalstu jau sākot ar 1. bērnu;

  -grozījumi stājās spēkā 01.04.2016, izmaksas ar 01.07.2016;

  -atbalstu saņem 55% no visiem nepilngadīgajiem Polijas pilsoņiem.

- Pateicoties programmai, Polijā pirmo reizi kopš 1995.gada ievērojami pieaugusi dzimstība (salīdz. ar 11.2015, uz 11.2016, dzimstība pieaugusi par 15%)
- Eiropas Daudzbērnu ģimeņu konferences ietvaros (2016.gada 11.-14.augusts), kas notika Rīgā, Polija saņēma Eiropas Daudzbērnu ģimeņu organizāciju konfederācijas apbalvojumu par šo programmu

Igaunijas regulējums

- **Pabalsta apmērs mēnesī:**

  - par pirmo bērnu ģimenē **50 eiro = 1 bērns – 50 eiro**;

  - par otro bērnu **50 eiro = 2 bērni – 100 eiro**;

  - par trešo bērnu **100 eiro = 3 bērni – 200 eiro**

- Atšķirībā no Latvijas, pabalsta aprēķinam tiek ņemts vērā apgādībā esošu bērnu skaits, nevis bērna dzimšanas kārtas skaitlis.
- Kopš 2017.gada –

3 bērni ģimenē **+300 eiro** mēnesī,

4 un vairāk bērni ģimenē **+400 eiro** mēnesī.

Iespējamais modelis izmaiņām

Priekšlikums Nr.1

ĢVP par 3. un nākamajiem bērniem 34,14 un 50,07 eiro vietā noteikt **100 eiro** apmērā

Priekšlikums Nr.2

Pārveidot metodiku pēc Igaunijas parauga, nosakot, ka par 1. vai 2. bērnu ĢVP ir **22,50 eiro** par katru, savukārt par trīs bērniem – 22,5x2=45 + **100 eiro par 3.bērnu** = **145 eiro**

2018.gada 1.janvāris

Pārejas periods – 2019.gada 1.janvāris ?

Fiskālā ietekme

- Saglabājot esošo izmaksas kārtību

Sākot no 3. bērna 100 eiro – **ap 35 milj.eiro**

- Mainot kārtību pēc Igaunijas parauga - **/mazāka/ ??**

2. Goda ģimenes sertifikāts

Programmas «Māras solis» 5.6. punkts

5.6. Par trešā un katra nākamā bērniņa piedzimšanu valsts piešķir

Goda ģimenes sertifikātu – 5 000 līdz 10 000 apmērā, ko var izmantot, veicot iemaksu par mājokli vai apmaksājot mācības.

- Princips – sertifikāts netiek izmaksāts naudas izteiksmē, bet to var izmantot, saņemot pakalpojumus.

Sertifikāta izmantošanas veids

- Mājokļa iegāde – kā pirmā iemaksa Pirmā mājokļa programmas ietvaros;
- Mājokļa labiekārtošana, dzīvojamās telpas paplašināšana;
- Mācības augstskolā;
- Interešu izglītība, nometnes.

Fiskālā ietekme

• Dzimušie pēc skaita trešie, ceturtie vai nākamie bērni

2014. gadā – 3 990 (2 892; 1 098)

2015. gadā – 4 370 (3 107; 1 265)

Pieņemot vidēji 4 500 (3 200; 1 300) bērnus –

1 000 eiro sertifikāts gadā = **4,5 milj.** eiro

3 000 eiro = **13,5 milj.** eiro

5 000 eiro = **22,5 milj.** eiro

Diferencējot

piem. par 3. bērnu 1 000, par 4. – 3 000 = **7,1 milj. eiro**

Dāvana Goda ģimenēm Latvijas simtgadē

Latvija 100

ES ESMU LATVIJA

2018. gada 18. novembris (2019. gada 1. janvāris)

Goda ģimenes sertifikāts - 1000 eiro

+200 EUR

pie ĢVP

/no 2020.gada/

3. Priekšlaicīgas pensionēšanās iespējas daudzbērnu ģimeņu vecākiem

- Pirmais solis –

Katras daudzbērnu ģimenes vienam vecākam iespēja priekšlaicīgi pensionēties – **3 gadus ātrāk – ar 2018. gada 1. septembri**

/bez ilgtermiņa fiskālās ietekmes/

- Nākamie soļi – ar koeficienta piemērošanu pensiju kapitālam, atkarīgi no pētījuma un modelēšanas pēc datu saņemšanas.

4. Sabiedriskā transporta atlaides

- Pakāpeniski kāpināt atbalstu,

kas no 2017. gada 1. jūlija ir 25% starppilsētu sabiedriskajā transportā

līdz 35% visām daudzbērnu ģimenēm 2018. gadā

50% visām daudzbērnu ģimenēm 2018. gadā

Un no 2020. gada diferencēt atkarībā no bērnu skaita

Piem., 5+ - 60% , 7+ - 75%

5. Citi atbalsta instrumenti

- Bezmaksas ēdināšana PII no 3 g.v. un skola līdz 12. klasei (ieskaitot)

- Interešu izglītība – viena nodarbība pēc vecāku izvēles pilnībā apmaksāta

- Starptautiskajā ģimenes dienā, 2018. gada 15. maijā, vajadzētu organizēt plašus ģimeņu godināšanas pasākumus visā Latvijā, īpaši izceļot Goda ģimenes

Latvija 100

ES ESMU LATVIJA